

„Schwabovy hry jsou vzdorem proti mentální majoritě...“

ALICE TAUSSIKOVÁ

V ostravské Komorní scéně Aréna měla v sobotu premiéru hra rakouského dramatika Wenera Schwaba nazvaná Lidumor aneb Má játra beze smyslu v pohostinské režii Janusze Klimszy, jehož „domovskou scénou“ je činohra Národního divadla moravskoslezského (NDM). Ještě před sobotní premiérou vznikl následující rozhovor s tímto umělcem.

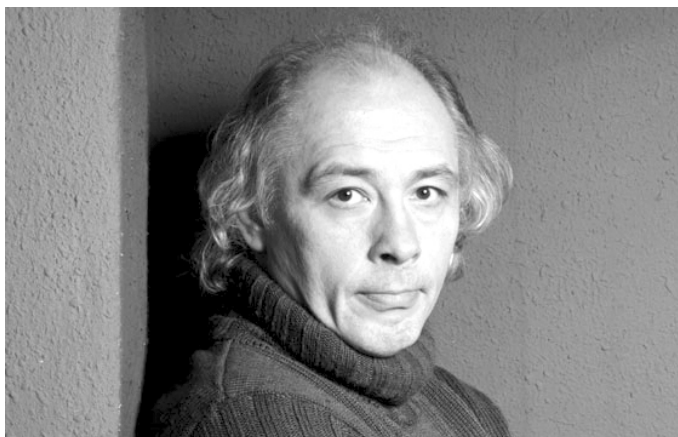
V Aréně jste pracoval naposledy před třemi lety. Během té doby přišly divadelní úspěchy – třeba Richard Krajčo dostal Cenu Thálie za roli ve vaší inscenaci Deštivé dny, Hana Fialová tutéž cenu za roli Edith ve vaší režii – ale i méně příznivě hodnocené inscenace. Berete si ještě k srdci vzestupy či prohry? Nebo už jste proti tomu imunní?

Imunní nejsem, ale pochopitelně člověk časem otrne. Navíc – co jsou ony prohry a co ony vzestupy? Byly inscenace, za které jsem dostával divadelní ceny, a ony se stahovaly z repertoáru, neboť divák je jaksi odmítal vzít na vědomí, což je zvláštní paradox a disproporce mezi tím, co si myslí kritik, a tím, co divák. Co by mě ale mrzelo, by bylo, kdyby se ty inscenace úplně minuly právě s diváky. Když existuje diváková akceptace, má práce smysl.

Původně jste měl v Aréně dělat Divadelníka Thomase Bernharda... Proč padla náhradní volba právě na Wenera Schwaba?

Hledali jsme titul, který by nebyl úplně mimo linii letošní sezony, tedy hru z německojazyčné oblasti. Po různých peripetiích jsme dospěli právě k Schwabovi, který je jistým způsobem Bernhardovi blízký. I když je z jiné generace a z jiné várky rakouských flagelantů.

Ptám se i proto, že Wenera

JANUSZ KLIMSZA, režisér inscenace Lidumor aneb Má játra beze smyslu. Foto: archiv Divadla Petra Bezruče

Schwaba jste před lety do Ostravy přivedl právě vy prostřednictvím inscenace Prezidentky v Divadle Petra Bezruče...

Prezidentky se dělaly před více než deseti lety, byl jsem mladší a nedocházela mi jistá úskalí... Teď už mi docházejí (*smích*). Ale pořád si myslím, že je nám (námi myslím ten segment obyvatel, který chodí do alternativních divadel) Schwab v tom vzdoru proti majoritě, a nejde zde o etnické záležitosti, ale o majoritu mentální, blízký. Mám pocit, že naše mentality jsou si stále ještě podobné, a tím je to obrázek i o naší povaze, provincialismu, pokrytectví. Proto dělat Schwaba není jen výkřik do tmy. Věřím, že bude mít odezvu. I díky humoru, který je nám také společný. A jeho prazvláštní forma – to je úkol.

No právě. Wener Schwab je dost specifický autor, můžete ho těm, kteří třeba zatím netuší, co je čeká, přiblížit? Proč vzbuzoval tak silné protichůdné reakce, kdy dostával ceny, a přitom byl nazýván škodnou divadla, monstrem, ničitelem dobrého vkusu?

Já bych to – vzdáleně – srovnal s českým undergroundem sedmdesátých až

osmdesátých let, s tím rozdílem, že naše „androše“ za normalizace ceny jaksi mjelely. Do silné krusty je třeba bouchnout kladivem. Podobným způsobem Schwab atakuje ta divákova místa, kde lze očekávat až hysterickou reakci. Protože jeho hry nejsou jen provokační hrátky fekálního typu, jak on sám své dramatické texty nazval, ale koncizní pohled na společenský vzestup a konzumní boom ve střední Evropě a reakcí na ně – je zde možnost připustit, že má pravdu, i když je to hodně „eklhafť“. Což je ideální stav pro divadlo, neboť generuje očekávání a napětí. Nevím, zda Schwab toužil po tom být uznáván, akceptován, myslím si, že ta provokace byla pro něj primární a byl to jeho cíl. Na druhé straně to není bohupustá provokace, je to hlubinná záležitost. Byl sebe-destruktivní, ale i velice citlivý, což se nevylučuje, i když se to zřejmě automaticky nepodmiňuje. Šel tam, kam bychom sami nelezli, jaksi v našem zastoupení, podobně jako třeba Genet nebo právě Bernhard.

V této souvislosti: jak tehdy diváci přijímali Prezidentky?

Já už si to nepamatuju, ale Alena Sasínová-Polarczyk, která hrála jednu z nich, mi říkala, že tehdy byly připraveny na totální odmítnutí, a nikdy se s ničím takovým nesetkaly.

Co znamená podtitul Lidumoru „radikální komedie“?

Je to komedie napsaná radikálem, také jí věnuje sám sobě, což je asi ironický škleb, neboť vzápětí dodává, že permanentně lže. Dovádí situace ad absurdum, tzv. se s tím nes.e, a nebojí se věci i na nějakou dobu zamlžit, mást, aby diváka nakonec dorazil. Není to realita, je to velmi umělá květina. Ale tu realitu pojmenovává po svém přesně. Herci by díky tomu mohli předvést trochu jiný rejstřík, protože ta hra vyžaduje stylizaci. A nefungovalo by to, kdybychom ji hráli civilně. To jsme si už ověřili. Ale možná se spletu. (*smích*)

Můžete nějak objasnit název hry? Tedy Lidumor aneb Má játra beze smyslu?

Má játra beze smyslu je citát přímo ze hry a je to pointa jedné z postav, protože se tam mimo jiné řeší vědomý a cílevědomý alkoholismus, jako alternativa života – alkoholismus jako životní program v mistrovské podobě. A Lidumor je holt lidumor.

Ve Schwabově hře hrají Alena Sasínová-Polarczyk a Petr Panzenberger manžele Červovy, Vladislav Georgiev a Petra Kocmanová manžele Kovačičovy, Tereza Cisovská a Zuzana Truplová vytvářejí postavy jejich dcer a hostující Anna Cónová ztvárnila paní Vočístcovou. Do konce této divadelní sezony se inscenace bude hrát ještě dvakrát, a to v pátek 19. června a ve čtvrtek 25. června.